

KRET (31) *sb m*

kret (31), [**kręt** a. **krat**].

e jasne.

sg N kret (16). ◇ G kreta (2). ◇ D kretowi (1). ◇ A kreta (3). ◇ I kret(e)m (1). ◇ pl N kretowie (3), kreci (1), [kręty]; -owie HistAl; -owie: -i KmitaSpit (2:1). ◇ G kret(o)w (2). ◇ A krety (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

zool. Talpa europaea L. (Rost); drobny ssak z rzędu owadożernych (Insectivora) przystosowany do podziemnego trybu życia, okryty krótką aksamitną sierścią; talpa Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn (31) : Kret będąc ślep z przyrodzenia/ Nie ma słuchu ni woniania BierEz L4v, O3; Talpa, eyn moltworff. Creth. Murm 41; Mymer¹ 27; KRet ieft zwierze czarne á wiecznie flepe/ wftawicznie wziemi mieszka/ korzonkami fie żywi FalZioł IV 14b, +7a, III 40c, IV 14b [2 r.], c; RejPs 85v; Potim wyfzły z oney kráiny myfzy/ więtfze niż kretowie [maiores talpis: wyaczce nyszly krathy HistAl 1510 321]/ ktore iádły ciála vmártych HistAl H7; GrzegRóżn N2; Mącz 50c, 77c, 439a [2 r.]; SienLek 60, 77, 158, 243v, X2v; BudBib Is 2/20; Calep 1045b; W mieście zaśię ácz rowne kámenice wftáią/ Rzekłbyś że tám iáskołki/ lub kreći mieszkaíą. Kfztałtem Americkich bud rowno fię złączyli KmitaSpit C3v, A3v, C4v.

Zwrot: peryfr. »posłać [kogo] między ślepe krety« = zabić, pogrzebać (1): Czynili zá Pigmeymi bárzo byftre trefy/ Pośláli kilká fet ciál między ślepe krety. KmitaSpit C5.

Wyrażenia: »ślepy kret« (2): KmitaSpit C5; Ślepych Kretow rzecz w ziemi żyć KlonFlis C2v.

»nad kreta ślepy, ślepszý niż kret« (1:1): A ktoby tego z prorocत्व tych nie widział/ izali nie ślepfzy ieft w pílmie świątym niż kret wyfzedfzy z ziemie ná iáfnią? CzechRozm 179v; CzechEp 122.

[Złośl. (o jezuitach):

Wyrażenie: »ciemne krety«: [przeciwnicy] nadobne nam Tytuły dawáią/ zowíac nas [jezuitów] [...] miłośniki ciemności/ budowniki zabobonow/ budowniki kłamstwá/ piekielnymi iáfzczorkámi/ ktorych Dyabeł náśiał/ zwodźcámi/ ciemnymi kretámi/ ciemnymi Doktorámi/ nocnemi fowámi WujPosN 1584 III 611.]

TG